C/2025/5635

22.10.2025

NÕUKOGU SOOVITUS,

10. oktoober 2025,

millega kiidetakse heaks Saksamaa riiklik keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikava ning lubatakse Saksamaal määruse (EL) 2024/1263 kohaselt nõukogu kehtestatud netokulude maksimaalsetest kasvumääradest kõrvale kalduda (riikide vabastusklausli aktiveerimine)

(C/2025/5635)

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artiklit 121,

võttes arvesse määrust (EL) 2024/1263, eriti selle artikleid 17 ja 26,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni soovitust

ning arvestades järgmist:

ÜLDISED KAALUTLUSED

(1) 30. aprillil 2024 jõustus ELi reformitud majandusjuhtimise raamistik. ELi reformitud majandusjuhtimise raamistiku põhielemendid on Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2024/1263 majanduspoliitika tulemusliku koordineerimise ja mitmepoolse eelarvejärelevalve kohta [1]), muudetud määrus (EÜ) nr 1467/97 ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse rakendamise kiirendamise ja selgitamise kohta [2]) ning muudetud nõukogu direktiiv 2011/85/EL liikmesriikide eelarveraamistiku nõuete kohta [3]). Raamistiku eesmärk on edendada reformide ja investeeringute kaudu usaldusväärset ja jätkusuutlikku riigi rahandust ning kestlikku ja kaasavat majanduskasvu ja vastupanuvõimet ning vältida valitsemissektori ülemäärast eelarvepuudujääki. Sellega edendatakse riikide isevastutust ja keskendutakse rohkem keskpikale perspektiivile, koos nõuete tõhusama ja sidusama täitmisega.

(2) Uue majandusjuhtimise raamistiku keskne element on riiklikud keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikavad, mille liikmesriigid esitavad nõukogule ja komisjonile. Kavadel peab olema kaks eesmärki: i) tagada, et muu hulgas kohandamisperioodi lõpuks on valitsemissektori võlg usutavalt langustrendis või püsib mõistlikul tasemel ning et valitsemissektori eelarve puudujääk tuuakse keskpikas perspektiivis allapoole kontrollväärtust 3 % sisemajanduse koguproduktist (SKP) ja hoitakse allpool seda taset, ning ii) tagada, et viiakse ellu reformid ja investeeringud, millega lahendatakse Euroopa poolaasta raames kindlaks tehtud peamisi probleeme ja järgitakse ELi ühiseid prioriteete. Selleks tuleb igas kavas esitada keskpika perioodi kohustus seoses netokulude [4]) maksimaalsete kasvumääradega, millega sisuliselt kehtestatakse eelarvepiirang kava kehtivusajaks, mis on (sõltuvalt liikmesriigi tavapärasest seadusandlikust tsüklist) neli või viis aastat. Lisaks tuleb kavas selgitada, kuidas liikmesriik tagab, et viiakse ellu reformid ja investeeringud, millega lahendatakse Euroopa poolaasta raames, eelkõige riigipõhistes soovitustes (sealhulgas asjakohasel juhul makromajandusliku tasakaalustamatuse menetlusega seotud soovitustes) kindlaks tehtud peamisi probleeme, ja kuidas liikmesriik järgib liidu ühiseid prioriteete. Eelarve kohandamise perioodi pikkus on neli aastat, mida võib pikendada kuni kolme aasta võrra, kui liikmesriik kohustub ellu viima asjakohased reformid ja investeeringud, mis vastavad määruse (EL) 2024/1263 artiklis 14 sätestatud kriteeriumidele.

([1]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2024. aasta määrus (EL) 2024/1263 majanduspoliitika tulemusliku koordineerimise ja mitmepoolse eelarvejärelevalve kohta ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1466/97 (ELT L, 2024/1263, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj).

([2]) Nõukogu 7. juuli 1997. aasta määrus (EÜ) nr 1467/97 ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse rakendamise kiirendamise ja selgitamise kohta (EÜT L 209, 2.8.1997, lk 6, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/1997/1467/2024-04-30).

([3]) Nõukogu 8. novembri 2011. aasta direktiiv 2011/85/EL liikmesriikide eelarveraamistiku nõuete kohta (ELT L 306, 23.11.2011, lk 41, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2011/85/2024-04-30).

([4]) Netokulu, nagu on määratletud määruse (EL) 2024/1263 artiklis 2, nimelt valitsemissektori kulud, millest on maha arvatud i) intressikulud, ii) kaalutlusõigusel põhinevad tulumeetmed, iii) liidu programmidega seotud kulud, mis kaetakse täielikult liidu vahenditest saadava tuluga, iv) riikide kulud liidu rahastatavate programmide kaasrahastamiseks, v) töötuskindlustushüvitiste kulude tsüklilised elemendid ning vi) ühekordsed ja muud ajutised meetmed.

(3) Pärast kava esitamist hindab komisjon, kas kava vastab määruse (EL) 2024/1263 nõuetele.

(4) Komisjoni soovituse alusel võtab nõukogu seejärel vastu soovituse, milles sätestatakse asjaomase liikmesriigi netokulude maksimaalsed kasvumäärad ja asjakohasel juhul kiidetakse heaks eelarve kohandamise perioodi pikendamise aluseks olevad reformi- ja investeerimiskohustused.

(5) Kooskõlas määruse (EL) 2024/1263 artikliga 26 on raamistikus ette nähtud paindlikkus reeglite kohaldamisel, kui esineb liikmesriikide kontrolli alt väljas olevaid erandlikke asjaolusid, mis avaldavad suurt mõju riigi rahandusele. Nimetatud juhul võib nõukogu liikmesriigi taotlusel ja komisjoni analüüsi ja vastava soovituse alusel nelja nädala jooksul alates komisjoni soovitusest vastu võtta soovituse, mis võimaldab liikmesriigil nõukogu kehtestatud netokulude maksimaalsetest kasvumääradest kõrvale kalduda, kui i) esineb liikmesriigi kontrolli alt väljas olevaid erandlikke asjaolusid, mis ii) avaldavad suurt mõju asjaomase liikmesriigi rahandusele, ja iii) tingimusel et selline kõrvalekalle ei ohusta riigi rahanduse jätkusuutlikkust keskpikas perspektiivis. Sellise kõrvalekalde kestuse määrab nõukogu.

MÄRKUSED SAKSAMAA RIIKLIKU KESKPIKA PERIOODI EELARVE- JA STRUKTUURIKAVA KOHTA

(6) 17. juulil 2025 esitas Saksamaa nõukogule ja komisjonile oma riikliku keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikava. Kava esitati pärast määruse (EL) 2024/1263 artiklis 36 sätestatud tähtaja pikendamist, milles lepiti komisjoniga kokku, võttes arvesse Saksamaa esitatud põhjendusi. Pikendamises lepiti kokku põhjusel, et riigi eelmine valitsus kaotas parlamendis häälteenamuse ja 23. veebruaril 2025 toimusid erakorralised parlamendivalimised, millele järgnesid mitu nädalat kestnud koalitsiooniläbirääkimised, mille tulemusel sõlmiti 9. aprillil 2025 koalitsioonileping ja moodustati 6. mail 2025 uus valitsus.

Kava esitamisele eelnenud protsess

(7) Riiklike keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikavade esitamisega tipneva dialoogi raamistamiseks edastas komisjon 17. juunil 2025 kooskõlas määruse (EL) 2024/1263 artikliga 9 Saksamaale võrdlustrajektoori ([5]) sisaldavad eelnevad suunised. Komisjon avaldas võrdlustrajektoori 24. juulil 2025 ([6]). Võrdlustrajektoor on riskipõhine ja tagab, et valitsemissektori võlg on eelarve kohandamise perioodi lõpuks ja täiendavate eelarvemeetmete puudumisel pärast kohandamisperioodi usutavalt langustrendis või püsib keskpikal perioodil mõistlikul tasemel ning et valitsemissektori eelarve puudujääk viiakse kohandamisperioodil alla 3 % SKPst ja see püsib keskpikal perioodil allpool seda kontrollväärtust. Keskpikk periood on määratletud kui kümneaastane periood pärast kohandamisperioodi lõppu. Vastavalt määruse (EL) 2024/1263 artiklitele 7 ja 8 on võrdlustrajektoor kooskõlas ka võla jätkusuutlikkuse kaitsemeetme ja eelarvepuudujäägi turvavaru kaitsemeetmega.

Tuginedes komisjoni eeldustele ja eeldades seitsmeaastast kohandamisperioodi, on Saksamaale esitatud võrdlustrajektooriga ette nähtud, et netokulude kasv ei tohiks ületada tabelis 1 esitatud väärtusi. See vastab netokulude keskmisele aastasele kasvule 1,8 % seitsmeaastasel kohandamisperioodil (2025–2031) ja 1,7 % viieaastasel kavaga hõlmatud perioodil (2025–2029). Kava kehtivusaeg on tavapärase nelja aasta asemel viis aastat (2025–2029), sest 2025. aasta veebruaris toimunud erakorraliste föderaalvalimiste tulemusel vastutab praegune föderaalvalitsus viie, mitte nelja eelarveseaduse koostamise eest.

([5]) Liikmesriikidele ning majandus- ja rahanduskomiteele edastatud eelnevad suunised sisaldavad trajektoore ilma kohandamisperioodi pikendamiseta ja koos sellega (hõlmavad vastavalt nelja ja seitset aastat). See hõlmab ka peamisi algtingimusi ja aluseks olevaid eeldusi, mida kasutatakse komisjoni keskpika perioodi valitsemissektori võla prognoosimise raamistikus. Võrdlustrajektoor arvutati komisjoni 2023. aasta võla jätkusuutlikkuse analüüsis (https://economy-finance.ec.europa.eu/publications/debt-sustainability-monitor-2023_en) kirjeldatud metoodika kohaselt. See põhineb Euroopa Komisjoni 2025. aasta kevadprognoosil ja keskpika perioodi pikendamisel kuni 2034. aastani, kusjuures pikaajaline SKP kasv ja vananemisega seotud kulud on kooskõlas komisjoni ja nõukogu 2024. aasta ühisaruandega rahvastiku vananemise kohta (https://economy-finance.ec.europa.eu/publications/2024-ageing-report-economic-and-budgetary-projections-eu-member-states-2022-2070_en).

([6]) https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-and-fiscal-governance/national-medium-term-fiscal-structural-plans_en#Germany.

Tabel 1. Võrdlustrajektoor, mille komisjon esitas Saksamaale 17. juunil 2025

	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	Keskmine ajavahemikul 2025–2029	Keskmine ajavahemikul 2025–2031
Maksimaalne netokulude kasv (aastane, %)	1,8	1,6	1,7	1,8	1,9	1,9	1,9	1,7	1,8

Allikas: komisjoni arvutused.

(8) Kooskõlas määruse (EL) 2024/1263 artikliga 12 pidasid Saksamaa ja komisjon 2025. aasta juunis ja juulis tehnilist dialoogi. Dialoogi kesksed teemad olid Saksamaa kavandatud netokulude maksimaalsed kasvumäärad ja nende aluseks olevad eeldused, samuti kohandamisperioodi pikendamise aluseks olevad kavandatud reformi- ja investeerimiskohustused, sealhulgas investeeringuid võimaldavad reformid ning lihtsustamisele, tõhususele ja tööjõupakkumise parandamisele suunatud meetmed. Samuti arutasid Saksamaa ja komisjon dialoogi käigus selliste reformide ja investeeringute kavandatud elluviimist, millega lahendatakse Euroopa poolaasta raames kindlaks tehtud peamisi probleeme ja järgitakse liidu ühiseid prioriteete, eeskätt õiglast rohe- ja digipööret, sotsiaalset ja majanduslikku vastupanuvõimet, energiajulgeolekut ning kaitsevõime ülesehitamist.

(9) 2025. aasta juulis pidas Saksamaa oma kavas esitatud teabe kohaselt kooskõlas määruse (EL) 2024/1263 artikli 11 lõikega 3 ja artikli 36 lõike 1 punktiga c konsultatsioone sotsiaalpartnerite ja piirkondlike ametiasutustega.

(10) Stabiilsusnõukogu (Saksamaa föderaalvalitsuse ja liidumaade ühisorgan) esitas makromajandusliku prognoosi ja netokulude mitmeaastaste maksimaalsete kasvumäärade aluseks olevate makromajanduslike eelduste kohta arvamuse ([7]). Üldiselt leiti, et keskpika perioodi kavas sisalduv kulude kava vastab ELi reeglitele ja toetab majanduskasvu. Stabiilsusnõukogu märkis, et usaldusväärse hinnangu saab anda alles pärast üleriigilise prognoosi läbivaatamist 2025. aasta oktoobris, ning juhtis tähelepanu majanduskasvu suurendavate meetmete rakendamise, kulutuste tegemise distsipliini ja struktuurireformide tähtsusele eesmärkide täitmisel.

(11) Kava tutvustasid parlamendile 20. ja 21. juulil 2025 asjaomased parlamendikomisjonid.

Muud seotud protsessid

(12) 15. oktoobril 2024 esitas Saksamaa oma 2025. aasta eelarvekava. Komisjon võttis eelarvekava kohta vastu arvamuse 26. novembril 2024 ([8]). Saksamaal aset leidnud poliitiliste muutuste tõttu ei pandud 2025. aasta eelarveprojekti, mille põhjal komisjon arvamuse vastu võttis, riigi parlamendis hääletusele ega kiidetud heaks ja see ei jõustunud. Pärast föderaalvalimisi koostas föderaalvalitsus 2025. aasta läbivaadatud eelarveprojekti, mille riigi parlament pidi kavakohaselt vastu võtma 2025. aasta septembri lõpus. Lisaks võttis föderaalvalitsus 30. juulil 2025, s.o pärast kava esitamist, vastu 2026. aasta eelarveseaduse eelnõu. Eelduste kohaselt võtab riigi parlament selle vastu 2025. aasta detsembri alguses. Saksamaa peaks esitama oma 2026. aasta eelarvekava 15. oktoobriks 2025.

(13) 24. aprillil 2025 taotles Saksamaa kooskõlas määruse (EL) 2024/1263 artikli 26 lõikega 1 ja pärast komisjoni 19. märtsi 2025. aasta teatist (C(2025)2000 final) riikide vabastusklausli aktiveerimist, et võtta arvesse suuremaid kaitsekulutusi. Seega esitati see taotlus enne keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikava. Komisjon hindas riikide vabastusklausli aktiveerimise taotlust samal ajal keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikava hindamisega. Seepärast võetakse kava hindamisel arvesse riikide vabastusklausli aktiveerimist, eelkõige seoses võla jätkusuutlikkuse kaitsemeetme ja eelarvepuudujäägi turvavaru kaitsemeetme mõjuga.

([7]) Sisaldub Saksamaa kavas, lk 106 jj, https://economy-finance.ec.europa.eu/document/download/07601136-78f2-41dc-a188-4a5127acdb9c_en?filename=2025-08-19_MTFSP_Final_EN_BF_a.pdf.

([8]) Komisjoni arvamus Saksamaa eelarvekava kohta, 26.11.2024 (C(2024) 9051 final).

(14) Võla jätkusuutlikkuse kaitsemeede ja eelarvepuudujäägi turvavaru kaitsemeede (määruse (EL) 2024/1263 artiklid 7 ja 8) kehtestati eesmärgiga tagada, et liikmesriigid rakendavad minimaalset eelarvekohandust, ning need võivad olla jätkusuutlikkuspõhise lähenemisviisi nõuetest rangemad. Neid kaitsemeetmeid riikide vabastusklausli aktiveerituse perioodil arvesse ei võeta. Selle lähenemisega tagatakse, et riikide vabastusklausli jätkusuutlikkuse tingimust kohaldatakse võrdselt kõikide liikmesriikide suhtes.

(15) 8. juulil 2025 esitas nõukogu Euroopa poolaasta raames Saksamaale riigipõhised soovitused ([9]).

KAVA KOKKUVÕTE JA KOMISJONI HINNANG KAVALE

(16) Kooskõlas määruse (EL) 2024/1263 artikliga 16 hindas komisjon kava järgmiselt.

Kontekst: makromajanduslik ja eelarveolukord ning väljavaated

(17) Saksamaa majandustegevus vähenes 2024. aastal 0,5 %, mis tulenes vähenenud ekspordist ja investeeringutest ([10]). 2025. aasta mais avaldatud komisjoni 2025. aasta kevadprognoosi kohaselt eeldatakse, et 2025. aastal seisab majandus paigal, sest netoekspordi negatiivne mõju nullib suures osas eratarbimise ja investeeringute taastumise. 2026. aastaks eeldatakse reaalse SKP 1,1 % kasvu, mida toetavad ekspordi taastumine ning eratarbimise ja investeeringute jätkuv suurenemine. Prognoosiperioodil (see tähendab aastatel 2025–2026) väheneb Saksamaa potentsiaalse SKP kasv eelduste kohaselt mõnevõrra, 0,5 %-lt 2024. aastal 0,3 %-le 2025. ja 2026. aastal, peamiselt tööealise elanikkonna kahanemise, töötaja töötundide arvu jätkuva vähenemise ja tootmistegurite kogutootlikkuse vähese kasvu tõttu. Töötuse määr oli 2024. aastal 3,4 % ning komisjoni prognoosi kohaselt on see 2025. aastal 3,6 % ja 2026. aastal 3,3 %. Inflatsioon (määratuna SKP deflaatori järgi) peaks prognooside kohaselt langema 3,1 %-lt 2024. aastal 2,4 %-le 2025. aastal ja 2,2 %-le 2026. aastal. Valitsuse poliitilised kavatsused suurendada taristu- ja kaitsekulutusi ei olnud komisjoni 2025. aasta kevadprognoosi aluseks olevate andmete esitamise tähtpäeva seisuga veel piisavalt üksikasjalikud, et need oleks saanud prognoosi lisada. Alates kevadprognoosi avaldamisest esitatud andmed ja poliitilised muutused osutavad sellele, et nii 2025. ja 2026. aasta majanduskasv kui ka 2025. aasta SKP deflaator võivad kevadel eeldatust suuremad olla.

(18) Mis puudutab eelarvesuundumusi, siis oli Saksamaa valitsemissektori eelarve puudujääk 2024. aastal 2,8 % SKPst ([11]). Komisjoni 2025. aasta kevadprognoosi kohaselt peaks see 2025. aastal püsima üldjoontes stabiilne, 2,7 % SKPst, ning eeldusel, et poliitikat ei muudeta, kasvama 2026. aastal 2,9 %ni. Valitsemissektori võlg oli 2024. aasta lõpus 62,5 % SKPst. Komisjoni 2025. aasta kevadprognoosi kohaselt peaks see suurenema 2025. aasta lõpus 63,8 %-le ja 2026. aasta lõpus 64,7 %-le SKPst. Nendes prognoosides ei ole arvesse võetud keskpika perioodi kavas nimetatud hiljutisemaid poliitilisi avaldusi, sest need tehti pärast kevadprognoosi aluseks olevate andmete esitamise tähtpäeva. 24. juunil ja 30. juulil 2025 võttis Saksamaa föderaalvalitsus vastu 2025. ja 2026. aasta föderaaleelarved. Eelarvetest nähtub komisjoni 2025. aasta kevadprognoosiga võrreldes kulutuste ja puudujäägi kasv 2025. ja 2026. aastal.

Kavas esitatud netokulude maksimaalsed kasvumäärad ja peamised makromajanduslikud eeldused

(19) Saksamaa riiklik keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikava hõlmab ajavahemikku 2025–2029 ja sellega on ette nähtud eelarve kohandamine seitsme aasta jooksul (2025–2031).

(20) Kava sisaldab määruse (EL) 2024/1263 artiklis 13 nõutud teavet, välja arvatud üksikasjalik teave määruse (EL) 2024/1263 artikli 13 punktis b nõutud komisjoni esitatava võrdlustrajektoori kohta ning artikli 13 punktis g nõutud teave kaudsete ja tingimuslike kohustuste kohta.

([9]) Nõukogu 8. juuli 2025. aasta soovitus, mis käsitleb Saksamaa majandus-, sotsiaal-, tööhõive-, struktuuri- ja eelarvepoliitikat.

([10]) Saksamaa föderaalne statistikaamet (DESTATIS) vaatas asjaomaste makromajanduslike näitajate, nagu 2008.–2024. aasta SKP, arvandmed läbi. Läbivaatamise tulemused on kättesaadavad aadressil https://www.destatis.de/DE/Presse/Pressemitteilungen/2025/07/PD25_278_811.html.

([11]) Allikas: Eurostat.

(21) Kavas on võetud kohustus järgida tabelis 2 esitatud netokulude maksimaalseid kasvumäärasid, võttes arvesse riikide vabastusklausli aktiveerimist, s.o ilma kaitsemeetmetest tulenevate nõueteta (vt tabeli 2 alumine osa), mis vastab netokulude keskmisele maksimaalsele kasvule 2,9 % aastatel 2025–2029. Kavas esitatud keskmine netokulude kasv kohandamisperioodil (2025–2031) on suurem kui komisjoni poolt 17. juunil 2025 edastatud võrdlustrajektoor. Komisjoni hinnang põhineb netokulude maksimaalsetel kasvumääradel ilma kaitsemeetmetest tulenevate nõueteta. Lisaks võtab Saksamaa kohustuse viia ellu mitmeid reforme ja investeeringuid, et pikendada kohandamisperioodi seitsmele aastale (2025–2031), mille jooksul peaks keskmine maksimaalne netokulude kasv olema 2,8 %.

Tabel 2. Maksimaalne netokulude kasv Saksamaa kavas

võla jätkusuutlikkuse kaitsemeetme ja eelarvepuudujäägi turvavaru kaitsemeetmega ning ilma nendeta

(nominaalsed aastased ja kumulatiivsed kasvumäärad, %)

						Kohandamisperioodi pikendamine				
	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	Kava kehtivusaja (2025–2029) keskmine	Kohandamisperioodi (2025–2031) keskmine
Arvestades võla jätkusuutlikkuse kaitsemeetme ja eelarvepuudujäägi turvavaru kaitsemeetme mõju										
Aastane	4,0	3,1	3,0	2,7	2,1	2,0	2,4	2,4	2,6	2,5
Kumulatiivne (*)		3,1	6,2	9,0	11,3	13,5	16,3	19,1	ei ole kohaldatav	ei ole kohaldatav
Võla jätkusuutlikkuse kaitsemeetme ja eelarvepuudujäägi turvavaru kaitsemeetme mõju arvestamata (**)										
Aastane	4,0	4,4	4,5	2,3	1,7	1,6	2,7	2,7	2,9	2,8
Kumulatiivne (*)		4,4	9,0	11,5	13,3	15,2	18,3	21,5	ei ole kohaldatav	ei ole kohaldatav

(*) Kumulatiivsed kasvumäärad arvutatakse võrdluses baasaastaga 2024.
(**) Riikide vabastusklausli aktiveerituse periood on aastad 2025–2028.

Allikas: Saksamaa keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikava ning komisjoni arvutused.

Kava netokulukohustuste mõju valitsemissektori võlale

(22) Kui kavas võetud kohustus järgida netokulude maksimaalseid kasvumäärasid (vt tabeli 2 alumine osa) täidetakse ja nende aluseks olevad eeldused realiseeruvad, suureneb valitsemissektori võlg kava kohaselt järk-järgult 62,5 %-lt SKPst 2024. aasta lõpus 64,4 %-le SKPst kohandamisperioodi lõpus (2031), nagu on esitatud tabelis 3. Pärast kohandamisperioodi, see tähendab keskpikal perioodil prognoositakse valitsemissektori võla vähenemist ja see peaks 2041. aastal jõudma 56,5 %ni SKPst.

Tabel 3. Valitsemissektori võla ja eelarvepositsiooni areng Saksamaa kavas

	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2041
Valitsemissektori võlg (% SKPst)	62,5	63,9	65,5	66,5	66,9	66,5	65,5	64,4	56,5
Valitsemissektori eelarvepositsioon (% SKPst)	- 2,7	- 3,3	- 3,8	- 3,2	- 2,5	- 1,8	- 1,4	- 1,1	- 1,1

Allikas: Saksamaa keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikava.

Kava kohaselt pööraks valitsemissektori võla ja SKP suhe kohandamisperioodi lõpuks (2031) langusesse. See on usutav, kuna kava eelduste põhjal prognoositakse komisjoni võla jätkusuutlikkuse analüüsi kõigi määravate stressitestide alusel võla vähenemist kümne aasta jooksul pärast kohandamisperioodi ning stohhastilised prognoosid näitavad, et võlg väheneb piisavalt suure tõenäosusega.

Seega, tuginedes kava poliitilistele kohustustele ja makromajanduslikele eeldustele, on kavas esitatud netokulude maksimaalsed kasvumäärad kooskõlas määruse (EL) 2024/1263 artikli 6 punktis a ja artikli 16 lõikes 2 võla kohta sätestatud nõudega.

Kava netokulukohustuste mõju valitsemissektori eelarvepositsioonile

(23) Kavas esitatud netokulude maksimaalsete kasvumäärade ja eelduste kohaselt väheneks valitsemissektori eelarve puudujääk 2,7 %-lt SKPst 2024. aastal 1,8 %-le SKPst 2029. aastal ja 1,1 %-le SKPst kohandamisperioodi lõpus (2031). Seega ei ületaks valitsemissektori eelarvepositsioon kava kohaselt kohandamisperioodi lõpus (2031) kontrollväärtust 3 % SKPst, kuigi prognooside kohaselt ületab see kõnealust väärtust kava esimestel aastatel.

Lisaks ei ületaks valitsemissektori eelarve puudujääk kümne aasta jooksul pärast kohandamisperioodi (see tähendab kuni 2041. aastani) 3 % SKPst. Seega, tuginedes kava poliitilistele kohustustele ja makromajanduslikele eeldustele, on kavas esitatud netokulude maksimaalsed kasvumäärad kooskõlas määruse (EL) 2024/1263 artikli 16 lõikes 2 puudujäägi kohta sätestatud nõudega.

Eelarve kohandamise ajakava

(24) Eelarve kohandamise ajakava, mida mõõdetakse kui struktuurse esmase eelarvepositsiooni iga-aastast muutust, lükatakse võrreldes määruse (EL) 2024/1263 artikli 6 punktis c osutatud lineaarse kavaga edasi aastatest 2025–2026 aastatesse 2027–2031. Kava kohaselt on aastatel 2025–2026 eelarvepoliitika kasvanud kulutuste tõttu ekspansiivne (vt põhjendus 27) ja aastatel 2027–2029 toimub märkimisväärne konsolideerimine. Algne ekspansiivne eelarvepoliitika kava esimestel kehtivusaastatel peaks toetama meetmeid ja investeeringuid pärast kahte aastat, mil reaalse SKP kasv on olnud negatiivne. Üldiselt on netokulude maksimaalsed kasvumäärad kava viie aasta pikkusel kehtivusajal kooskõlas määruse (EL) 2024/1263 artikli 6 punktis c sätestatud edasilükkamise keeluga, sest kava kehtivusaja jooksul (2025–2029) tehtavad eelarvekohandused on proportsionaalsed kogu kohandamisperioodi jooksul (2025–2031) tehtavate kohandustega.

Tabel 4. Struktuurse esmase eelarvepositsiooni areng Saksamaa kavas

	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Struktuurne esmane eelarvepositsioon (% SKPst)	- 0,9	- 1,3	- 1,8	- 1,2	- 0,3	0,5	0,8	1,1
Struktuurse esmase eelarvepositsiooni muutus (PP)	0,3	- 0,4	- 0,5	0,6	0,9	0,8	0,3	0,3

Allikas: Saksamaa keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikava.

Erikaalutlused seoses riikide vabastusklausli aktiveerituse ajal eelarvepuudujäägi turvavaru kaitsemeetme ja võla jätkusuutlikkuse kaitsemeetme kohaldamisega Saksamaa puhul

(25) Määruse (EL) 2024/1263 artikli 8 kohaselt jätkub eelarvekohandus vajaduse korral seni, kuni asjaomane liikmesriik saavutab eelarvepuudujäägi taseme, mis tagab struktuurselt ühise turvavaru 1,5 % SKPst võrreldes eelarvepuudujäägi kontrollväärtusega 3 % SKPst (eelarvepuudujäägi turvavaru kaitsemeede). Määruse (EL) 2024/1263 artikli 7 kohaselt peab prognoositud võla suhe SKPsse vähenema aasta keskmise summana vähemalt 0,5 protsendipunkti SKPst, kui võla suhe SKPsse jääb vahemikku 60–90 % (võla jätkusuutlikkuse kaitsemeede).

Kui riikide vabastusklausli aktiveerimise tingimused on täidetud, ei tohiks nende kahe kaitsemeetme mõju lubatud paindlikkuse arvutamisel aktiveerituse ajal arvesse võtta, et tagada liikmesriikide võrdne kohtlemine. Seepärast tuleks keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikava ning riikide vabastusklausli aktiveerimise taotlust sellistel konkreetsetel asjaoludel hinnata integreeritult. Riikide vabastusklausli aktiveerimist arvesse võttes ei ole eelkõige vaja kontrollida, kas Saksamaa keskpika perioodi kava on kooskõlas riikide vabastusklausliga hõlmatud kaitsemeetmetega ajavahemikul 2025–2028. Ülejäänud kohandamisperioodi puhul (2029–2031), mil riikide vabastusklauslit enam ei kohaldata, tuleb kontrollida, kas Saksamaa keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikavas järgitakse kaitsemeetmeid.

Määruse (EL) 2024/1263 artiklis 8 sätestatud nõuet seoses eelarvepuudujäägi turvavaru kaitsemeetmega, mille eesmärk on tagada ühine turvavaru võrreldes eelarvepuudujäägi kontrollväärtusega 3 % SKPst, kohaldatakse Saksamaa suhtes alates 2029. aastast. Vastavalt määruse (EL) 2024/1263 artiklile 8 ei tohiks keskpika perioodi kavas eeldatud struktuurse esmase eelarvepositsiooni iga-aastane kohandamine 2029., 2030. ja 2031. aastal seega olla väiksem kui 0,25 % SKPst, kui struktuurne eelarvepuudujääk püsis eelneval aastal prognooside kohaselt üle 1,5 % SKPst, et saavutada struktuurne ühine turvavaru 1,5 % SKPst. Kava poliitilistest kohustustest ja eeldustest tulenev eelarvekohandus on 2029., 2030. ja 2031. aastal üle 0,25 % SKPst. Seega, tuginedes kava poliitilistele kohustustele ja makromajanduslikele eeldustele, on kavas esitatud netokulude maksimaalsed kasvumäärad ajavahemikul 2029–2031 kooskõlas eelarvepuudujäägi turvavaru kaitsemeetmega.

Kuna valitsemissektori võla suhe SKPsse on kava kohaselt kohandamisperioodil üle 60 % (ent alla 90 %) SKPst, peab võlasuhe kooskõlas määruse (EL) 2024/1263 artikliga 7 vähenema keskmiselt vähemalt 0,5 protsendipunkti aastas, kuni see langeb alla 60 %. Keskmine vähenemine on arvutatud ajavahemiku 2029–2031 kohta ja on 0,8 protsendipunkti. Seega, tuginedes kava poliitilistele kohustustele ja makromajanduslikele eeldustele, on kavas esitatud netokulude maksimaalsed kasvumäärad ajavahemikul 2029–2031 kooskõlas võla jätkusuutlikkuse kaitsemeetmega.

Kava makromajanduslikud eeldused

(26) Kava põhineb eeldustel, mis erinevad komisjoni eeldustest, millel 17. juunil 2025 Saksamaale edastatud võrdlustrajektoor põhineb (vt tabel 5). Täpsemalt kasutatakse kavas erinevaid eeldusi 2024. aasta lähtepunkti, potentsiaalse kasvu, reaalse SKP ja SKP deflaatori kohta, tuginedes värskematele andmetele. Neid erinevusi tuleb hoolikalt hinnata, eriti seetõttu, et kavas esitatud keskmine maksimaalne netokulude kasv on suurem kui võrdlustrajektoor. Allpool on loetletud need eelduste erinevused, millel on kõige suurem mõju netokulude keskmisele kasvule, ja eraldi hinnatud iga erinevust.

Kavas on kasutatud sujuvat potentsiaalset majanduskasvu aastatel 2024–2041, mille tulemusel on kava kohane potentsiaalne majanduskasv kohandamisperioodil komisjoni eeldustega võrreldes suurem ja selle tulemusel on suurem ka netokulude keskmine kasv. Võimalus kasutada potentsiaalse majanduskasvu puhul stabiilsemaid aegridasid on ette nähtud määruse (EL) 2024/1263 artikli 36 lõike 1 punktiga f, tingimusel et kumulatiivne kasv prognoosiperioodil (see tähendab kuni aastani 2041) on komisjoni eeldustega üldjoontes kooskõlas ja nende kohaldamine on põhjendatud majanduslike argumentidega, mis vastab kava puhul tõele. Kavas on potentsiaalse majanduskasvu sujuvamaks muutmine põhjendatud hinnangute suurema ebakindlusega hiljutiste väliste makromajanduslike šokkide tõttu. Seega leitakse, et see eeldus on nõuetekohaselt põhjendatud. Kavas on märgitud, et tõenäoliselt suurendab Saksamaa stimuleerivate fiskaalmeetmete pakett (mida peamiselt rakendatakse riigi uue taristu ja kliimaneutraalsuse erifondi kaudu) prognoositavate täiendavate avaliku ja erasektori investeeringute abil majandustegevust hilisematel aastatel veelgi.

Tabel 5. Peamised eeldused Saksamaa kavas

						Kohandamisperioodi pikendamine				
	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	Kava kehtivusaja (2025–2029) keskmine	Kohandamisperioodi (2025–2031) keskmine
Potentsiaalse SKP kasv (%)	0,5	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9
Inflatsioon (SKP deflaatori kasv) (%)	3,1	2,7	2,6	2,6	2,6	2,5	2,5	2,4	2,6	2,6

Allikas: Saksamaa keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikava ning komisjoni arvutused.

Kavas on eeldatud, et SKP deflaatori väärtused on 2025. ja 2026. aastal komisjoni eeldatust mõnevõrra suuremad. Suurema deflaatori tõttu on kavas esitatud netokulude keskmine kasv kohandamisperioodil suurem. 2025. aasta SKP deflaatori 0,3 protsendipunkti suurune erinevus komisjoni eelduste ja kava vahel on põhjendatud hiljutisemate andmetega 2025. aasta esimese kvartali kohta, mis komisjoni eeldustes ei sisaldunud ([12]). 2026. aasta SKP deflaatori 0,4 protsendipunkti suurune erinevus võib olla põhjendatud ülemaailmsete kaubanduspingete hinnamõju ja avaliku sektori kulutuste eeldatava märkimisväärse kasvuga. Deflaatorite erinevus komisjoni näitajatest on neid argumente koos vaadates nõuetekohaselt põhjendatud.

Kavas sisalduv 2024. aasta ajakohastatud valitsemissektori nominaalne eelarvepuudujääk keskmist netokulude kasvu komisjoni eeldustega võrreldes oluliselt ei mõjuta. See tähendab, et erinevus kavas esitatud netokulude maksimaalsete kasvumäärade ja võrdlustrajektoori vahel on seletatav erinevustega eeldustes, mida kooskõlas määruse (EL) 2024/1263 artikli 13 punktiga b võib üldiselt aktsepteerida. Üldiselt toovad kõik eelduste erinevused kokku kaasa kavas esitatud netokulude keskmise kasvu, mis on suurem kui võrdlustrajektoor.

([12]) 2025. aasta SKP deflaatori erinevus on veelgi rohkem põhjendatud teise kvartali andmetega, mis avaldati pärast kava esitamist.

Komisjon võtab eespool esitatud hinnangut kava eeldustele arvesse tulevastel netokulude maksimaalsete kasvumäärade järgimise hindamistel.

Kava eelarvestrateegia

(27) Kava orienteeriva eelarvestrateegia kohaselt täidetakse netokuludega seotud kohustused avaliku sektori investeeringutel, struktuurireformidel ja järkjärgulisel konsolideerimisel põhineva majanduskasvule suunatud strateegia järgimise teel. Kava sisaldab edasilükatud kohandusi ning aastatel 2025 ja 2026 on eelarvepoliitika ekspansiivne. See ekspansiivsus tuleneb olulisel määral suurematest investeeringutega seotud kulutustest (vt tabel 6), mis on suunatud aeglase majanduskasvu ja ebapiisavate investeeringute probleemi lahendamisele ning mida suures osas rahastatakse hiljuti loodud taristu ja kliimaneutraalsuse erifondist. Erifond kaitseb investeeringutele suunatud kulutusi, lubades erifondi kulutusi teha ainult siis, kui põhilise föderaaleelarve investeerimiskulutused ületavad 10 % selle kogukuludest (ilma finantstehingute ja teatavate kaitsekulutusteta). Ekspansiivsele eelarvepoliitikale järgnevad märkimisväärsed konsolideerimisjõupingutused aastatel 2027, 2028 ja 2029. Konsolideerimisstrateegia tugineb suurematele tuludele selliste majanduskasvu soodustavate meetmete kaudu nagu bürokraatiakulude 25 % vähendamine digitaliseerimise ja õigusaktide lihtsustamise teel, rahastamispuudujääkide kõrvaldamine laienemis- ja innovatsioonikapitali valdkonnas ning oskustööjõu pakkumise parandamine tööturul osalemist suurendavate algatuste ja tõhusamate sisserändemenetluste teel. Kulutuste poolel on keskpika perioodi kavas nimetatud valitsuse kavatsust kõik toetused ja rahastamisprogrammid korduvalt läbi vaadata ja neid sujundada, konsolideerida sotsiaaltoetusi ning vähendada ministeeriumide ja riigi parlamendi administratsiooni töötajate arvu 2029. aastaks vähemalt 8 % võrra. Nende kavatsuste ja poliitikameetmete üksikasjad tuleb kinnitada või kohandada ja kvantifitseerida aastaeelarvetes.

Kavas sisalduvad reformi- ja investeerimiskohustused, mis on eelarve kohandamise perioodi pikendamise aluseks

(28) Kavas kohustub Saksamaa viima ellu reforme ja investeeringuid, mille eesmärk on kiirendada potentsiaalset majanduskasvu ja parandada riigi rahanduse jätkusuutlikkust ning mis on aluseks eelarve kohandamise perioodi pikendamisele neljalt aastalt seitsmele aastale.

Kohandamisperioodi pikendamise aluseks olevad reformid ja investeeringud koosnevad kahest Saksamaa taaste- ja vastupidavuskavas sisalduvast kohustusest ning 15 uuest reformist ja investeeringust. See hõlmab järgmisi meetmeid (vt ka II lisa).

— Föderaaltasandi ja liidumaade töörühm tõhusa avaliku halduse tagamiseks. Meede seisneb taaste- ja vastupidavuskava alusel võetud kohustuses (meede 6.2.1) muuta valitsemine tõhusamaks ning koordineerida paremini kavandamis- ja loamenetlusi föderaal- ja liidumaade tasandil. Esimesed kaks sammu olid töörühma eduaruannete esitamine vastavalt 2021. ja 2022. aastaks. Kolmanda sammu kohaselt pidi 2025. aasta I kvartaliks olema rakendatud vähemalt 80 % teises eduaruandes sisalduvatest meetmetest.

— Meretuuleenergia seadus. Meede seisneb taaste- ja vastupidavuskava alusel võetud kohustuses (meede 7.1.5) luua tingimused avameretuulikute kiirendatud kasutuselevõtuks. Meretuuleenergia seadus jõustus 2023. aasta I kvartalis ning vähendas tõkkeid taastuvenergia ja vajaliku võrgutaristu arendamisel, lihtsustades asjaomaste projektide kavandamise ja neile loa andmise menetlusi.

— Taristu ja kliimaneutraalsuse erifondi kasutuselevõtt. Reformi eesmärk on tugevdada finantsraamistikku, et täita pakiline vajadus riigi taristusse suunatud avaliku sektori investeeringute järele. Pärast taristu ja kliimaneutraalsuse erifondi loomist peaksid 2025. aasta III kvartaliks jõustuma õigusaktid, milles on kehtestatud rahaliste vahendite kulutamise reeglid ja eelkõige investeeringute täiendavuse kriteerium.

— Teadusstipendium teadus- ja arendustegevuse toetamiseks. Meetme eesmärk on tugevdada stimuleerivate fiskaalmeetmete kaudu ettevõtete teadus- ja arendustegevust. Reformi käigus võetakse 2026. aasta I kvartaliks vastu seadus, millega laiendatakse maksubaasi ja teadusstipendiumi alusel rahastamiskõlblikke kulusid.

— Halduskoormuse vähendamine. Meetme eesmärk on vähendada ettevõtete, kodanike ja valitsusasutuste bürokraatiakoormust. Halduskoormuse vähendamise seadused hõlmavad ka parandusmeetmeid. Eelduste kohaselt võetakse õigusaktid vastu 2027. aasta IV kvartaliks.

— Relvajõudude hankeid käsitleva seaduse lihtsustamine. Meetme eesmärk on vähendada bürokraatiat ja võimaldada investeeringuid, milleks lihtsustatakse föderaalsete relvajõudude hankeid käsitlevat seadust, laiendades lihtsustatud hankemenetluste ulatust ning kiirendades ja digitaliseerides menetlusi. Eelduste kohaselt jõustuvad õigusaktid 2026. aasta II kvartaliks.

— Hankeseaduse lihtsustamine. Sarnaselt eelmisele meetmele on selle reformi eesmärk vähendada bürokraatiat ja võimaldada investeeringuid, milleks lihtsustatakse hankeseadust, laiendades lihtsustatud hankemenetluste ulatust ning kiirendades ja digitaliseerides menetlusi. Eelduste kohaselt jõustuvad õigusaktid 2026. aasta II kvartaliks.

— Pensioniikka jõudnute tööhõive hõlbustamine. Meetme eesmärk on parandada tööjõupakkumist, kõrvaldades tegurid, mis pärsivad töötamise jätkamist pärast ametlikku pensioniikka jõudmist. Reform hõlmab endiste töötajatega töölepingu sõlmimise keelu (tööandjad ei tohi objektiivse põhjuseta pakkuda ajutist lepingut töötajatele, kes on nende juures varem töötanud) kaotamist 2026. aasta II kvartaliks, et hõlbustada ajutist tööturule naasmist pärast pensioniikka jõudmist.

— Digitaalne ühtne kontaktpunkt kvalifitseeritud kolmandate riikide kodanikele. Meetme eesmärk on parandada tööjõupakkumist, soodustades kõrgelt kvalifitseeritud isikute rännet. Reformi raames käivitatakse välisriikide kutsetöötajatele mõeldud keskne IT-platvorm, mis võetakse eeldatavasti kasutusele 2029. aasta IV kvartaliks.

— Ajutiselt riigis viibivate isikute töövõimaluste laiendamine. Meetme eesmärk on parandada tööjõupakkumist, suurendades pagulaste osalemist tööturul. Reformi raames lühendatakse pagulaste töötamiskeelu kehtivusaega maksimaalselt kolmele kuule, muutes vastavaid õigusakte 2028. aasta IV kvartaliks.

— Tubakamaksu kohaldamise pikendamine. Meetme eesmärk on kaitsta maksutulu ja tugevdada rahvatervise kaitset. Reform hõlmab tubamaksumudeli pikendamist käsitleva seaduse vastuvõtmist 2026. aasta IV kvartaliks.

— Eluasemesse tehtavate investeeringute soodustamine (meede „Bau-Turbo“). Meetme eesmärk on suurendada eluasemesse tehtavaid investeeringuid, lihtsustades elamuehituse eeskirju. Reformi käigus lihtsustatakse 2026. aasta I kvartaliks elamuehitust käsitlevaid õigusakte eeskirjadest ajutiste erandite tegemise, paindlikuma planeerimise, erieeskirjade pikendamise ja selgemate müirataseme suuniste kaudu.

— Valitsuse toetatud riskikapitalifondi loomine. Meetme eesmärk on parandada idufirmade juurdepääsu rahastamisele, kaasates kapitali institutsionaalsetelt investoritelt. Reformi käigus algatatakse 2026. aasta IV kvartaliks institutsionaalsetelt investoritelt vahendite kogumine II kasvufondile, mille peamine investor on valitsus.

— Aruanne valitsuse toetuste kohta. Meetme eesmärk on hõlbustada eelarvepoliitika kujundamist, näidates ära toetuste tõhususe ja tulemuslikkuse. Reformi raames avaldatakse 2025. aasta IV kvartaliks ja 2027. aasta III kvartaliks kaks föderaalseid toetusi käsitlevat aruannet, milles analüüsitakse selliste toetatavate programmide mõju, milles järgitakse toetuspoliitika suuniseid.

— Kulude läbivaatamine. Meetme eesmärk on anda teavet eelarvepoliitika kujundamiseks, tehes kindlaks võimalikud kulude kokkuhoiu valdkonnad ja viies praegused kulutused kooskõlla uute kuluprioriteetidega. Esimesel kulude läbivaatamisel (mis on rahandusministeeriumi 12. kulude läbivaatamine) keskendutakse tulemuseelarvestamise parandamisele. Aruanne avaldatakse 2025. aasta IV kvartaliks. Eelseisvate kulude läbivaatamiste (vähemalt kaks) käigus analüüsitakse peamisi poliitikavaldkondi, sealhulgas olemasolevaid meetmeid, toetusprogramme ja kohustuslikke teenuseid, samuti kogu eelarvet hõlmavaid valdkondadeüleseid teemasid. Aruanded avaldatakse hiljemalt 2028. aasta IV kvartaliks ja 2029. aasta IV kvartaliks. Kulude läbivaatamine, milles keskendutakse föderaalsete kulude eesmärkidele ja mõjule, võimaldab pöörata eelarve haldamisel suuremat tähelepanu eesmärkidele ja tulemustele. Kulude läbivaatamise järeldusi ja soovitusi kohaldatakse eelarve kavandamise protsessis.

— Maapõueenergiasse tehtavate investeeringute tingimuste parandamine. Meetme eesmärk on kõrvaldada investeerimistõkked, lihtsustades maapõueenergiasse tehtavate investeeringute reguleerimist. Reformi käigus lihtsustatakse 2026. aasta II kvartaliks lubade andmise menetlusi maapõueenergia kasutuselevõtu kiirendamise seadusega.

— Vesinikutehnoloogiasse tehtavate investeeringute tingimuste parandamine. Meetme eesmärk on kõrvaldada investeerimistõkked, lihtsustades vesinikutehnoloogiasse tehtavate investeeringute reguleerimist. Reformi käigus lihtsustatakse 2026. aasta III kvartaliks vesiniku kasutuselevõtu kiirendamise seadusega nii kavandamise ja loamenetlusi kui ka seotud hankemenetlusi.

(29) Kooskõlas määruse (EL) 2024/1263 artikli 14 lõikega 3 on iga kohandamisperioodi pikendamise aluseks olev reform ja investeering piisavalt üksikasjalik, võimalikult kiiresti täidetud, ajaliselt piiritletud ja kontrollitav.

(30) Kohandamisperioodi pikendamise aluseks olevad taaste- ja vastupidavuskava kohased kohustused sisaldavad märkimisväärseid reforme ja investeeringuid, mille eesmärk on parandada riigi rahanduse jätkusuutlikkust ja suurendada majanduse kasvupotentsiaali. Lisaks kohustub Saksamaa jätkama reformipingutusi keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikava kehtivusaja jooksul ning säilitama riiklikult rahastatavate investeeringute taseme, mis vastab taaste- ja vastupidavuskavaga hõlmatud perioodil tehtud investeeringute tasemele (vt tabel 6 allpool). Kohustuste täitmist jälgitakse kava kogu rakendamise ajal. Seega võib taaste- ja vastupidavuskava kohaseid kohustusi arvesse võtta kohandamisperioodi pikendamisel, nagu on sätestatud määruse (EL) 2024/1263 artikli 36 lõike 1 punktis d.

(31) Kohandamisperioodi pikendamise aluseks olevad reformid ja investeeringud peaksid tooma kaasa Saksamaa majanduskasvu ja vastupanuvõime potentsiaali paranemise jätkusuutlikul viisil, nagu on nõutud määruse (EL) 2024/1263 artikli 14 lõike 2 punktis a. Kavas esitatud hinnangu kohaselt on paketi positiivne majandusmõju 2029. aastal ligikaudu 1,0 % 2029. aasta SKPst. Selle hinnangu koostamisel kasutati komisjoni stohhastilis-dünaamilisi üldisi tasakaalumudeleid (QUEST III). Suurim mõju majanduskasvule tuleneb järgmisest kolmest meetmest.

— Taristu ja kliimaneutraalsuse erifondi kasutuselevõtt toetab eelduste kohaselt investeeringute suurema osakaalu saavutamist, mis peaks SKPd kava kehtivusajal suurendama. See prognoos on kooskõlas komisjoni 2025. aasta kevadprognoosis taristu ja kliimaneutraalsuse erifondi makromajandusliku mõju kohta esitatud analüüsiga.

— Halduskoormuse vähendamist käsitlevad seadused ja hankeseaduse lihtsustamine peaksid parandama tõhusust ja suurendama tootlikkust. Üldkulude vähendamine kasvatab äriühingute kasumlikkust. See on kooskõlas halduskoormuse vähendamise mõju kohta avaldatud hinnangutega ([13]). Üldise tööhõive vähenemise oht tundub olevat väike, sest Saksamaa tööturg on pingeline.

— Oskustöötajate rände soodustamise ja pagulaste töövõimaluste laiendamisega peaks paranema tööjõupakkumine ja seeläbi majanduskasv. Need hinnangud põhinevad stsenaariumidel, mis pärinevad kahest rändeliikumist käsitlevast uuringust, millest ühe koostas majandusministeeriumi taotlusel Kieli Maailmamajanduse Instituut ([14])

. Eeldatakse, et üldiselt aitab kava parandada majanduses kasvu- ja vastupanuvõime potentsiaali, kõrvaldades varem kindlakstehtud puudusi, nagu investeeringute nappus ja kahanev tööjõupakkumine.

(32) Kohandamisperioodi pikendamise aluseks olevad reformid ja investeeringud peaksid toetama riigi rahanduse jätkusuutlikkust, nagu on nõutud määruse (EL) 2024/1263 artikli 14 lõike 2 punktis b. Valitsuse prognoosi järgi on reformide ja investeeringute mõju eelarvele 0,2 % nominaalsest SKPst aastas, mis on ajavahemikul 2025–2029 kumulatiivselt kuni 1,0 % 2024. aasta nominaalsest SKPst. Peamiselt tuleneb see kaudsest mõjust (0,9 %), mis kajastab keskendumist majanduskasvu suurendavatele reformidele. Tubakamaksu kohaldamise pikendamine suurendab maksutulu. Peale selle aitab kulude ja toetuste läbivaatamine parandada riigi rahanduse kvaliteeti.

([13]) Vt nt Roeger jt. (2008), „Structural Reforms in the EU: A simulation-based analysis using the QUEST model with endogenous growth“ (Struktuurireformid ELis: simulatsioonipõhine analüüs, milles on kasutatud mudelit QUEST ja sisemist majanduskasvu), https://ec.europa.eu/economy_finance/publications/pages/publication13531_en.pdf.

([14]) Institut für Weltwirtschaft Kiel (2021), „Analyse und Prognose von Migrationsbewegungen“, https://www.ifw-kiel.de/fileadmin/Dateiverwaltung/IfW-Publications/fis-import/712bf76b-fed4-4ad6-b827-4a5a04f42a3b-wipo_34.pdf; Destatis, „15. Koordinierte Bevölkerungsvorausberechnung“, https://www.destatis.de/DE/Themen/Gesellschaft-Umwelt/Bevoelkerung/Bevoelkerungsvorausberechnung/begleitheft.html.

(33) Kohandamisperioodi pikendamise aluseks olevad reformid ja investeeringud aitavad täita ELi ühiseid prioriteete, nagu on nõutud määruse (EL) 2024/1263 artikli 14 lõike 2 punktis c. Enamik meetmeid peaks kooskõlas Euroopa sotsiaalõiguste samba põhimõtetega aitama suurendada sotsiaalset ja majanduslikku vastupanuvõimet. Lisaks toetavad maapõueenergiasse ja vesinikutehnoloogiasse tehtavate investeeringute kiirendamise seadused õiglast roheja digipööret ning koos meretuuleenergia seadusega ka energiajulgeoleku tagamist. Relvajõudude hankeid käsitleva seaduse lihtsustamine ja hankemenetlustes digitehnoloogia kasutamine aitab üles ehitada kaitsevõimet.

(34) Kohandamisperioodi pikendamise aluseks olevad reformid ja investeeringud aitavad järgida asjakohaseid ([15]) riigipõhiseid soovitusi, mis esitati Euroopa poolaasta raames ja nagu on nõutud määruse (EL) 2024/1263 artikli 14 lõike 2 punktis d. Pikendamise aluseks olevates reformides ja investeeringutes käsitletakse eelkõige riigipõhiseid soovitusi, mis on suunatud järgmisele:

— eelarvega seotud ja struktuursed soovitused avaliku sektori investeeringuid võimaldavate reformide kaudu, mille hulka kuuluvad taristu ja kliimaneutraalsuse erifondi kasutuselevõtt ja hankeseaduse lihtsustamine, samuti tubakamaksu kohaldamise pikendamine, kulutuste läbivaatamine ja aruanne valitsuse toetuste kohta;

— majanduse üleminekut käsitlevad soovitused teadus- ja arendustegevuse toetamiseks ette nähtud teadusstipendiumi, muu hulgas digitehnoloogia kasutamise teel halduskoormuse vähendamise, eluasemesse tehtavate investeeringute soodustamise ja valitsuse toetatud riskikapitalifondi loomise kaudu;

— rohepööret käsitlev soovitus, mille eesmärk on vähendada üldist sõltuvust imporditud fossiilkütustest ja suurendada taastuvenergia osa energiasüsteemis, parandades meretuule- ja maapõueenergiasse ning vesinikutehnoloogiasse tehtavate investeeringute tingimusi ning edendades elektrifitseerimist ja paindlikkust;

— tööturualane soovitus, mis käsitleb pensioniikka jõudnute tööhõive hõlbustamist, kvalifitseeritud kolmandate riikide kodanikele mõeldud digitaalset ühtset kontaktpunkti ja ajutiselt riigis viibivate isikute töövõimaluste laiendamist.

(35) Kavaga tagatakse, et säilitatakse riiklikult rahastatavate avaliku sektori investeeringute üldine kavandatud tase, mis vastab taaste- ja vastupidavuskavaga hõlmatud perioodil tehtud investeeringute keskmisele tasemele, nagu on nõutud määruse (EL) 2024/1263 artikli 14 lõike 2 punktis e.

Tabel 6. Kavas ette nähtud riiklikult rahastatavad avaliku sektori investeeringud (% SKPst)

Keskmine tase taaste- ja vastupidavuskavaga hõlmatud perioodil (2021–2026) (*)	2025	2026	2027	2028	2029	Kava kehtivusaja keskmine
2,9	3,3	3,5	3,5	3,7	3,8	3,5

(*) Eeldatakse ja aktsepteeritakse, et need kaks perioodi kattuvad. Investeeringute taseme säilitamise nõuet kavatsetakse kohaldada taaste- ja vastupidavusrahastu kasutusaja lõpule järgnevate aastate suhtes.

Allikas: Saksamaa keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikava.

([15]) Asjakohaseks peetavad riigipõhised soovitused on järgmised: i) taaste- ja vastupidavuskavas sisalduvate meetmetega seotud soovitused, millele on osutatud nõukogu rakendusotsuses taaste- ja vastupidavuskavale antud hinnangu heakskiitmise kohta, ja ii) 2025. aastal vastuvõetud nõukogu soovitused.

(36) Kohandamisperioodi pikendamise aluseks olevaid reformi- ja investeerimiskohustusi võib pidada kooskõlas olevaks taaste- ja vastupidavuskavas ning mitmeaastase finantsraamistiku alusel sõlmitud partnerluslepingus sätestatud kohustustega, nagu on nõutud määruse (EL) 2024/1263 artikli 14 lõikes 4.

(37) Kokkuvõttes leitakse, et kohandamisperioodi pikendamise aluseks olevad reformid ja investeeringud vastavad koosvõetuna määruse (EL) 2024/1263 artiklis 14 sätestatud kriteeriumidele. Selle tulemusena võib kohandamisperioodi pikendada neljalt aastalt seitsmele aastale, nagu on kavas ette nähtud.

Kavas esitatud muud reformi- ja investeerimiskavatsused, millega lahendatakse Euroopa poolaasta raames kindlaks tehtud peamisi probleeme ja järgitakse liidu ühiseid prioriteete

(38) Lisaks kohandamisperioodi pikendamise aluseks olevatele reformidele ja investeeringutele kirjeldatakse kavas poliitilisi kavatsusi, mis on seotud muude reformide ja investeeringutega, et lahendada Euroopa poolaasta raames, eelkõige riigipõhistes soovitustes, kindlaks tehtud peamisi probleeme ja järgida liidu ühiseid prioriteete. Kava sisaldab 35 reformi ja investeeringut, millest nelja toetatakse rahaliselt taaste- ja vastupidavusrahastust. Kavas sisalduvad reformid ja investeeringud põhinevad osaliselt olemasoleval valitsuse strateegiadokumendil „Vastutus Saksamaa eest. CDU, CSU ja SPD koalitsioonileping 21. seadusandlikuks perioodiks“ ([16])

(39) Seoses õiglase rohe- ja digipöörde ühise prioriteediga, sealhulgas määruses (EL) 2021/1119 sätestatud kliimaeesmärkidega, on kavaga ette nähtud koolitusmeetmed, näiteks koolituste digitaliseerimiseks ja õppijate digitaalse osalemise soodustamiseks. Lisaks sisaldab kava reforme ja investeeringuid, mille eesmärk on laiendada digivõrke, tehes kindlaks, kas võrkude laiendamiseks on olemas ülekaalukas avalik huvi, ning lihtsustades kavandamist ja heakskiitmist. Samuti on kava eesmärk parandada õiguskaitse kättesaadavust, võttes tsiviilõiguse valdkonnas kasutusele elektroonilised menetlused ning lihtsustades notariaalsete ja muude dokumentide digitaalse autentimismenetluse kehtestamise teel notariaalseid toiminguid. Kava hõlmab ka ühiste avaliku halduse digistandardite vastuvõtmist, et tagada ühetaoline ja tõketeta juurdepääs haldusteenustele (sisaldub taaste- ja vastupidavuskavas), ning deklareerimata töö vastase võitluse nüüdisajastamist ja digitaliseerimist käsitlevat seadust.

Peale selle on kavas kirjeldatud meetmeid, millega soodustatakse juhitava tootmise elektrijaamade ehitamist, kliimaneutraalsete küttevõrkude arendamist, ümberehitamist ja uute võrkude ehitamist (sisaldub taaste- ja vastupidavuskavas) ning elektrivõrkude sihipärast laiendamist. Lisaks sisaldab kava meetmete paketti, mille eesmärk on vähendada äritarbijate elektrihindade maksukomponenti ja tagada riigi suurem osalus võrgukuludes, et toetada konkurentsivõimet ja elektrifitseerimist, parandada süsinikdioksiidi kogumise, säilitamise ja utiliseerimise regulatiivset keskkonda ning jätkata tõhusate hoonete kütte ja renoveerimise rahastamist (sisaldub taaste- ja vastupidavuskavas), samuti suurendada tõhusate kliimaneutraalsete küttevõrkude föderaalset rahastamist. Kavaga on ette nähtud raudteevõrgu taastamine suure läbilaskevõimega koridoride ajakohastamise teel. Raudtee valdkonnas juhtimise ja pikaajaliste investeeringute kavandamise tugevdamiseks on kavas kehtestatud nn taristuplaan kui tulevasi projekte prioriseeriv siduv rahastamisvahend. Elektromobiilsust edendatakse maksusoodustuste, automaksuvabastuse, sihipäraste toetustega väikese sissetulekuga leibkondadele ning investeeringutega laadimistaristusse ja heitevabadesse kaubavedudesse (sisaldub taaste- ja vastupidavuskavas). Samuti toetatakse kavaga innovatsiooni ja tehnoloogia arengut, seades esikohale teadusuuringute rahastamise kõrgtehnoloogia tegevuskava alusel, milles keskendutakse sellistele võtmetehnoloogiatele nagu tehisintellekt, biotehnoloogia ja kliimalahendused, ning edendades tihedamaid sidemeid teaduse ja tööstuse vahel. Nende ja muude kavas sisalduvate meetmete eesmärk on toetada oskusi, kutseharidust ja -koolitust ning täiskasvanuharidust, avalikku haldust, digitaristut, avaliku halduse ja avalike teenuste digitaliseerimist, energiatõhusust, transporti, taastuvenergiat, energiataristut ja -võrke ning teadus- ja arendustegevust käsitlevate 2025. aasta riigipõhiste soovituste rakendamist.

([16]) Verantworung für Deutschland, Koalitionsvertrag zwischen CDU, CSU und SPD, 21. Legislaturperiode, https://www.koalitionsvertrag2025.de/sites/www.koalitionsvertrag2025.de/files/koav_2025.pdf..

(40) Seoses sotsiaalse ja majandusliku vastupanuvõime ühise prioriteediga, sealhulgas Euroopa sotsiaalõiguste sambaga, sisaldab kava reforme ja investeeringuid, mille eesmärk on parandada töötamise stiimuleid ja kiirendada tööturule integreerimist, korraldades ümber tööotsijatele mõeldud baassissetulekutoetuse (*Grundsicherung*). Eelduste kohaselt esitab heaoluühiskonna reformi komisjon soovitused sotsiaalhoolekande süsteemi ja selle haldamise nüüdisajastamiseks ning seonduva bürokraatia vähendamiseks. Tasustatava töötamise laiendamisele suunatud stiimulite suurendamiseks on kavaga ette nähtud ületunnitasudele maksuvabastuse kehtestamine. Samuti on kavaga ette nähtud sellised hariduse kaudu võrdsuse tagamise meetmed nagu sihipärase toetuse andmine sotsiaalselt ebasoodsas olukorras olevate õpilaste suure osakaaluga koolidele, lisatoetused alusharidusele ja lapsehoiule ebasoodsas olukorras olevates piirkondades ja laste keelearengut soodustavale tegevusele ning kogu alusharidus- ja lapsehoiutaristu parandamisele. Lisaks on kavaga ette nähtud ümberõppe ja oskuste täiendamise meetmete kogum, näiteks kutsehariduse, elukestva õppe, koolituste digitaliseerimise ja ettevõttesisese koolituse toetamise tõhustamiseks. Haridusvõimaluste parandamiseks pikendatakse kavaga koolide pikapäevarühmadele suunatud investeeringute programmi. Peale selle kiirendatakse taristuga seotud menetlusi, milleks ühtlustatakse menetlusõigust. Täiendava meetmena bürokraatia vähendamiseks hakatakse protsesse nende täiustamise eesmärgil läbi vaatama, et haldusmenetluste suurimaid tõkkeid kindlaks teha ja kõrvaldada. Sotsiaaltoetused tuleb omavahel paremini kooskõlla viia ja digitaliseerida, et lihtsustada nende kättesaadavust ja vähendada bürokraatiat. Kava eesmärk on maksuvabastuste ja võrgutasude föderaalse kaasrahastamise teel elektrikulusid vähendada, toetades seeläbi elektrifitseerimist. Eraisikute pikaajalisi hoiuseid toetatakse laste varajase kogumispensioni kehtestamise teel. Kavaga on ette nähtud vastsete iseenda tööandjate kaasamine kohustuslikku pensionisüsteemi eesmärgiga parandada kindlustatust vanemas eas. Samuti on selle eesmärk suurendada tööjõupakkumist, võimaldades pärast pensioniikka jõudmist töötamise korral maksusoodustusi. Hoolduse kättesaadavust parandatakse esmatasandi tervishoiusüsteemi ning pääste- ja hädaabiteenuste reformi ja haiglate restruktureerimise teel ning kestlikkuse tagamiseks ja rahastajate koormuse vähendamiseks reformitakse pikaajalise hoolduse süsteemi. Raudteevõrku ajakohastatakse koridoride sihipärase taastamise teel. Ettevõtete investeeringute stimuleerimiseks taaskehtestatakse kiirendatud kulumiarvestus ja vähendatakse äriühingute maksumäärasid. Rahastamise kättesaadavust laiendatakse väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate (VKEd) ning idufirmade rahastamise parandamise teel.

Samuti toetatakse kavaga innovatsiooni, seades esikohale sellised võtmetehnoloogiad nagu tehisintellekt, biotehnoloogia ja kliimatehnoloogia. Nende ja muude kavas sisalduvate meetmete eesmärk on toetada maksupoliitikat, ärikeskkonda, pensionisüsteemi ja aktiivsena vananemist, avalikku haldust, tööturu toimimist, oskusi, kutse- ja täiskasvanuharidust, haridust, energiataristut ja -võrke, teadusuuringuid ja innovatsiooni ning transporti käsitlevate 2025. aasta riigipõhiste soovituste elluviimist. Lisaks on kavas sisalduvate meetmete eesmärk aidata parandada eluasemete taskukohasust, suurendades elamispinna pakkumist.

(41) Seoses energiajulgeoleku ühise prioriteediga sisaldab kava energiasüsteemi vastupanuvõime ja paindlikkuse parandamisele suunatud reforme ja investeeringuid. Kavas on kirjeldatud meetmeid, millega soodustatakse juhitava tootmise elektrijaamade ehitamist ning kliimaneutraalsete küttevõrkude arendamist, ümberehitamist ja uute võrkude ehitamist (sisaldub taaste- ja vastupidavuskavas). Kava sisaldab ka võrkude ja salvestussüsteemide sihipärast ja süsteemisõbralikku kasutuselevõtmist käsitlevaid meetmeid, mille eesmärk on viia võrgu laiendamine kooskõlla elektrinõudluse ja taastuvenergia tootmisega. Need ja muud kavas sisalduvad meetmed peaksid toetama taastuvenergiat, energiataristut ja -võrke, energiatõhusust ja transporti käsitlevate 2025. aasta riigipõhiste soovituste elluviimist.

(42) Seoses kaitsevõime ühise prioriteediga sisaldab kava kohandamisperioodi pikendamise aluseks olevaid reforme ja investeeringuid (vt põhjendus 32).

(43) Peale selle sisaldab kava muid poliitikameetmeid, mis lähevad ELi ühistest prioriteetidest kaugemale, sealhulgas föderaal- ja liidumaade tasandi pakti, et kiirendada kavandamis- ja loamenetlusi, üldise regulatiivse koormuse piirmäärasid käsitlevate normide pikendamist ning riikliku õiguskontrollinõukogu tugevdamist eesmärgiga parandada järelevalvet regulatiivse mõju üle.

(44) Kavas antakse teavet kooskõla ja asjakohasel juhul täiendavuse kohta Saksamaa taaste- ja vastupidavuskavaga. Kava sisaldab selliseid taaste- ja vastupidavuskavaga hõlmatud meetmeid nagu kliimaneutraalsete küttevõrkude arendamine, ümberehitamine ja uute võrkude ehitamine ning tõhusate hoonete kütte ja renoveerimise rahastamise jätkamine. Lisaks on selles käsitletud elektromobiilsuse edendamist maksusoodustuste, automaksuvabastuse, sihipäraste toetustega väikese sissetulekuga leibkondadele ning investeeringutega laadimistaristusse ja heitevabadesse kaubavedudesse. Samuti hõlmab kava ühiste avaliku halduse digistandardite vastuvõtmist, et tagada ühetaoline ja tõketeta juurdepääs haldusteenustele.

(45) Kavas on antud ülevaade Saksamaa avaliku sektori investeerimisvajadustest seoses ELi ühiste prioriteetidega. Õiglase rohe- ja digipöörde toetamiseks on kavas märgitud, et taastuvenergiasse, elektrivõrkudesse, energiatõhususse, vesinikutaristusse, nullnetotehnoloogiasse ja avalike teenuste digitaalsesse ajakohastamisse tuleb teha suuri investeeringuid. Sotsiaalse ja majandusliku vastupanuvõime parandamiseks on vaja teha investeeringuid strateegilise sõltuvuse vähendamiseks, teadusuuringute ja innovatsiooni edendamiseks ning konkurentsivõime tugevdamiseks, eelkõige selliste võtmetehnoloogiate nagu mikroelektroonika, tehisintellekti, kvanttehnoloogia ja biotehnoloogia toetamise teel. Energiajulgeoleku tagamiseks peavad Saksamaa ametiasutused vajalikuks investeerida veeldatud maagaasi (LNG) impordi taristusse ning paindlikesse vähese heitega gaasielektrijaamadesse, et toetada üleminekut ja vähendada sõltuvust üksikutest tarnijatest. Kaitsevõime ülesehitamiseks on kavaga ette nähtud suured investeeringud puuduoleva varustuse täiendamiseks, Bundeswehri valmisoleku tugevdamiseks ja NATOga seotud kohustuste täitmiseks, mida toetatakse Bundeswehri erifondist ja püsivalt suurematest kaitsekulutustest.

RIIKIDE VABASTUSKLAUSLI AKTIVEERIMINE

(46) 10.–11. märtsil 2022 Versailles's kohtunud riigipead ja valitsusjuhid võtsid Venemaa Ukraina-vastase sõjalise agressiooni tõttu kohustuse suurendada Euroopa kaitsevõimet. Neid eesmärke korrati julgeoleku- ja kaitsevaldkonna strateegilises kompassis. Euroopa Ülemkogu tervitas oma 6. märtsi 2025. aasta järeldustes Euroopa kaitse kohta komisjoni kavatsust soovitada kohese meetmena aktiveerida koordineeritud viisil stabiilsuse ja kasvu pakti kohane riikide vabastusklausel.

(47) Komisjon kutsus oma 19. märtsi 2025. aasta teatises ([17]) kõiki liikmesriike üles kasutama riikide vabastusklausliga ette nähtud paindlikkust koordineeritud viisil, et maksimeerida mõju ELi kaitsevõimele. Selle paindlikkuse eesmärk on hõlbustada alalist üleminekut suurematele kaitsekulutustele. Kõnealuse teatise kohaselt võimaldaks riikide vabastusklausli aktiveerimine liikmesriikidel kalduda kõrvale netokulude maksimaalsetest kasvumääradest, mille nõukogu on kehtestanud keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikavade heakskiitmisel või ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse raames korrigeeriva kava kehtestamisel, kuivõrd selline kõrvalekaldumine on põhjendatud kaitsekulutuste suurenemisega võrreldes võrdlusaastaga ning kui netokulude maksimaalseid kasvumäärasid ületav kõrvalekalle aastas ei ole 2028. aastani suurem kui 1,5 % SKPst. Selle summa ületamise korral rakendatakse tavapärast nõuetele vastavuse hindamist. Maksimummäär on vajalik selleks, et riikide rahanduse jätkusuutlikkus ei satuks ohtu, kuid samal ajal saaksid kõik liikmesriigid kaitsekulutusi suurendades paindlikkusest kasu. Täpsed summad määratakse kindlaks siis, kui eelarve täitmise andmed on kättesaadavad, tagamaks et täiendavat paindlikkust kasutatakse üksnes ettenähtud eesmärgil.

(48) 24. aprillil 2025 esitas Saksamaa nõukogule ja komisjonile taotluse aktiveerida määruse (EL) 2024/1263 artikli 26 alusel riikide vabastusklausel.

(49) Saksamaa märkis oma taotluses, et suurenenud geopoliitiliste pingete kontekstis kujutab Venemaa jätkuv agressioonisõda Ukraina vastu ja sellest tulenev oht Euroopa julgeolekule endast liidu jaoks eksistentsiaalset väljakutset, mis nõuab kaitsekulutuste märkimisväärset suurendamist. Selles olukorras on tegemist erandlike asjaoludega, mis ei ole liikmesriigi kontrolli all.

(50) Valitsemissektori kogukulutused kaitsevaldkonnale (valitsemisfunktsioonide klassifikaatori (COFOG) jagu 02) moodustasid Saksamaal 2021. aastal 1,0 % SKPst, 2022. aastal 1,0 % SKPst ja 2023. aastal 1,1 % SKPst (tabel 7). Keskpika perioodi kavas esitatud teabe põhjal kulutab Saksamaa 2024. ja 2025. aastal kaitsele vastavalt 1,2 % ja 1,5 % SKPst. Lisaks kavatseb Saksamaa oluliselt suurendada oma kaitsekulutusi NATO eesmärgi suunas liikumiseks ja säilitada suuremad kaitsekulutused kogu parlamendi praeguse koosseisu ametiaja jooksul. Seega on kaitsekulutuste suurenemisel suur mõju Saksamaa rahandusele.

([17]) Komisjoni 19. märtsi 2025. aasta teatis (C(2025) 2000 final).

Tabel 7. Saksamaa kaitsekulutused kokku

	2021 a	2022 a	2023 a	2024 b	2025 b
Valitsemissektori kaitsekulutused kokku (% SKPst)	1,0	1,0	1,1	1,2	1,5

Allikas: a – Eurostat, b – nõukogule ja komisjonile Saksamaa esitatud teave.

(51) Saksamaa hinnangul suureneb kaitsekulutuste kogusumma suhe SKPsse alates 2021. aastast kuni 2025. aastani suurusjärgus 0,5 protsendipunkti, mistõttu halveneb valitsemissektori eelarvepositsioon ja suureneb valitsemissektori võlg.

(52) Kui muud tingimused jäävad samaks, toovad suurenenud kulutused riikide vabastusklausliga hõlmatud perioodil selle perioodi lõpuks kaasa valitsemissektori võla suurenemise ja suurema eelarvepuudujäägi. Komisjoni esialgsed prognoosid koos eeldusega, et riikide vabastusklausliga lubatud valitsemissektori suurenenud kulud on 2028. aastaks lineaarselt täielikult kasutusele võetud, osutavad sellele, et eelarvepuudujäägi suhe SKPsse ja valitsemissektori võla suhe SKPsse on 2028. aastal vastavalt 2,5 protsendipunkti ja 4,8 protsendipunkti suurem kui juhul, kui netokulud suureneksid kooskõlas komisjoni eelnevate suunistega. Selleks on pärast riikide vabastusklausli aktiveerituse perioodi tõenäoliselt vaja teha täiendavaid eelarvekohandusi, et täita eelarveraamistiku nõudeid, ([18]) sealhulgas tagada, et võla suhe SKPsse viiakse kohandamisperioodi lõpuks usutavasse langustrendi või see püsib seal või jääb mõistlikule tasemele alla 60 % SKPst ning et valitsemissektori eelarve puudujääk jääb või viiakse keskpikas perspektiivis allapoole 3 % SKPst. Saksamaa tunnistab, et tulevikus võib struktuurselt suuremate kaitsekulutuste tõttu vaja minna poliitikameetmeid, et keskpikas perspektiivis säilitada riigi rahanduse jätkusuutlikkus ja vastavus eelarvereeglitele. Riikide vabastusklausli aktiveerimisest tingitud eelarvepuudujäägi ja võla tasemete prognoositud piiratud tõus ning Saksamaa kohustus teha järgmise vooru kavades vajalik kohandus kõikide eelarveraamistiku nõuete täitmiseks tagavad, et keskpikal perioodil säilib riigi rahanduse jätkusuutlikkus.

(53) Valitsemissektori kaitsekulutuste andmeid koostavad ja avaldavad riiklikud statistikaasutused ja Eurostat kooskõlas Euroopa rahvamajanduse arvepidamise süsteemi (ESA2010) kohase rahvusvahelise COFOGiga. Need andmed on asjakohased, et hinnata kaitsekulutuste mõju valitsemissektori eelarve puudujäägile, võlale ja netokuludele ning nendega seotud kontseptsioonidele. Eurostat näeb tihedas koostöös riikide statistikaasutustega ette andmekogumise protsessi. Lähtepunktiks peaksid olema COFOGi kaitsekategooriad, kuid arvesse tuleks võtta ka NATO kasutatavat määratlust ja säilitada võimalus võtta arvesse ebakõlasid, mis võivad tuleneda asjaomaste iga-aastase aruandluse süsteemide erinevustest. Andmekogumise protsess peab olema kooskõlas ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse aruandlustähtaegadega.

(54) Ka on võimalik, et riikide vabastusklausli aktiiveerituse perioodil sõlmitud mõne sõjalise varustuse lepingu puhul toimuvad tarned hiljem ning mõjutavad riigi rahandust seega alles pärast klausli aktiiveerituse perioodi. Selle võimaluse arvessevõtmiseks tuleks riikide vabastusklausli alusel võimaldatavat paindlikkust kohaldada ka selliste hilisema tarnega seotud kaitsekulutuste suhtes, tingimusel et vastavad lepingud allkirjastati klausli aktiiveerituse perioodil ning kõnealused kaitsekulutused ei ületa eespool nimetatud ülemmäära.

(55) Uuest Euroopa julgeolekumeetmete (Security Action for Europe – SAFE) rahastamisvahendist (edaspidi „SAFE-rahastamisvahend“) Euroopa kaitsetööstuse tugevdamiseks antavate laenudega rahastatavate kulutuste suhtes hakkaks eespool nimetatud paindlikkus kehtima automaatselt. Selleks tuleks liikmesriikidel Eurostatile teatada kõigist SAFE-rahastamisvahendi raames tehtud kaitsekulutustest kategooriates „kaitsetooted“ ja „muud kaitseotstarbelised tooted“, nagu on sätestatud SAFE-rahastamisvahendi loomise määruse ettepanekus.

([18]) Vt majandus- ja rahandusküsimuste peadirektoraat, institutsiooni töödokument 321 (*addendum*), „Assessment of the Fiscal Sustainability Condition for Member States Requesting the Activation of the National Escape Clause“ (Riikide vabastusklausli aktiveerimist taotlevate liikmesriikide rahanduse jätkusuutlikkuse tingimuse hindamine), kättesaadav aadressil https://economy-finance.ec.europa.eu/publications/assessment-fiscal-sustainability-condition-member-states-requesting-activation-national-escape_en.

(56) Käesoleva soovitusega ei muudeta valitsemissektori eelarve puudujäägi, võla ja netokulude määratlusi ega nendega seotud kontseptsioone. Nendel kontseptsioonidel põhinevad andmed peab Saksamaa koostama ja esitama kooskõlas määrustega (EL) 2024/1263, (EÜ) nr 479/2009 ja (EL) nr 549/2013.

Kokkuvõte komisjoni hinnangust Saksamaa riikliku keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikavale

(57) Riikide vabastusklausli aktiveerimist arvesse võttes on komisjon kokkuvõttes seisukohal, et Saksamaa kava vastab määruse (EL) 2024/1263 nõuetele.

NÕUKOGU ÜLDINE JÄRELDUS SAKSAMAA RIIKLIKU KESKPIKA PERIOODI EELARVE- JA STRUKTUURIKAVA KOHTA

(58) Nõukogu tervitab Saksamaa keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikava ning leiab, et selle täielik rakendamine aitaks tagada riigi rahanduse usaldusväärsuse ja toetada valitsemissektori võla jätkusuutlikkust ning kestlikku ja kaasavat majanduskasvu.

(59) Nõukogu võtab teadmiseks komisjoni poolt kavale antud hinnangu. Nõukogu palub siiski komisjonil esitada oma hinnangu tulevaste kavade kohta eri dokumendis eraldiseisvalt komisjoni soovitustest nõukogu soovituste kohta.

(60) Nõukogu võtab teadmiseks komisjoni hinnangu kavas esitatud netokulude kava ja peamiste makromajanduslike eelduste kohta, sealhulgas seoses komisjoni eelnevate suunistega, ning kava netokulude kava mõju valitsemissektori eelarve puudujäägile ja võlale. Nõukogu võtab teadmiseks komisjoni hinnangu, et kuigi makromajanduslikud ja eelarve-eeldused erinevad mõnel juhul komisjoni eeldustest, võttes arvesse ajakohastatud makromajanduslikke ja eelarveandmeid, on need üldiselt nõuetekohaselt põhjendatud ja nende aluseks on usaldusväärsed majanduslikud argumendid. Nõukogu võtab teadmiseks kava laiaulatusliku eelarvestrateegia ja väljavaateid ähvardavad riskid, mis võivad mõjutada makromajandusliku stsenaariumi ja selle aluseks olevate eelduste realiseerumist ning kava netokulude kava järgimist. Nõukogu märgib samuti, et geopoliitilised riskid võivad avaldada survet kaitsekulutustele.

(61) Nõukogu eeldab, et Saksamaa on valmis oma eelarvestrateegiat vajaduse korral kohandama, et tagada netokulude kava järgimine. Nõukogu on otsustanud tähelepanelikult jälgida majanduse ja eelarve arengut, sealhulgas suundumusi, mis on aluseks kava stsenaariumile.

(62) Nõukogu leiab, et enne eelarvejärelevalve järgmist vooru on vaja täiendavaid arutelusid jõudmaks ühisele arusaamisele sellest, milline on netokulude kumulatiivsete kasvumäärade iga-aastase järelevalvega seotud mõju.

(63) Nõukogu kiidab heaks Saksamaa keskpika perioodi kavas esitatud reformi- ja investeerimiskohustused, mis on aluseks kohandamisperioodi pikendamisele, ning tervitab jõupingutusi, mille eesmärk on majanduskasvule ja riigi rahanduse jätkusuutlikkusele avaldatav mõju kvantifitseerida. Nõukogu nõustub komisjoniga, et Saksamaa esitatud reformi- ja investeerimiskohustusi arvesse võttes on kohandamisperioodi pikendamine neljalt aastalt seitsmele põhjendatud. Nõukogu võtab teadmiseks komisjoni hinnangu, milles osutatakse sellele, et pikendamise aluseks olevate reformide ja investeeringutega täidetakse artiklis 14 sätestatud kriteeriume koosvõetuna, võttes arvesse ka määruse (EL) 2024/1263 artikli 36 lõike 1 punktis d ette nähtud üleminekusätet. Nõukogu võtab teadmiseks komisjoni hinnangu, milles märgitakse, et reformi- ja investeerimiskohustused peaksid tooma kaasa majanduskasvu potentsiaali ja vastupanuvõime paranemise jätkusuutlikul viisil ning toetama riigi rahanduse jätkusuutlikkust. Nõukogu soovitab Saksamaal kohandamisperioodi pikendamise säilitamiseks reformi- ja investeerimiskohustused täielikult täita.

(64) Nõukogu võtab lisaks kohandamisperioodi pikendamise aluseks olevate reformi- ja investeerimiskohustuste kohta antud hinnangule teadmiseks komisjoni kirjelduse reformide ning investeerimisvajaduste ja -kavatsuste kohta, millega lahendada Euroopa poolaasta raames kindlaks tehtud peamisi probleeme, ning rõhutab, kui oluline on tagada selliste reformide ja investeeringute elluviimine. Nõukogu hindab komisjoni esitatud aruannete põhjal selliseid reforme ja investeeringuid ning jälgib nende rakendamist Euroopa poolaasta raames.

(65) Nõukogu jääb ootama Saksamaa iga-aastaseid eduaruandeid, mis sisaldavad eelkõige teavet edusammude kohta, mida on tehtud nõukogu kehtestatud netokulude kava rakendamisel, laiemate reformide ja investeeringute elluviimisel Euroopa poolaasta raames, samuti kohandamisperioodi pikendamise aluseks olevate reformide ja investeeringute elluviimisel.

(66) Nõukogu peaks kooskõlas määruse (EL) 2024/1263 artikliga 17 soovitama Saksamaale netokulude maksimaalseid kasvumäärasid, mille suhtes on kavas kohustus võetud, ning kohandamisperioodi seitsmele aastale pikendamise aluseks olevad reformid ja investeeringud tuleks heaks kiita,

SOOVITAB:

1. Saksmaal ajavahemikul 2025–2029 tagada, et netokulude kasv ei ületa käesoleva soovituse I lisas kehtestatud maksimummäärasid;

2. lubada Saksamaal ajavahemikul 2025–2028 käesoleva soovituse punktis 1 sätestatud netokulude maksimaalsetest kasvumääradest kõrvale kalduda ja neid ületada, kuivõrd:

   a) neid maksimaalseid kasvumäärasid ületavad netokulud ei ületa kaitsekulutuste suhte SKPsse suurenemist alates 2021. aastast ning

   b) netokulude maksimaalseid kasvumäärasid ületav kõrvalekalle ei ole suurem kui 1,5 % SKPst;

3. lubada Saksamaal 2028. aastale järgnevatel aastatel määruse (EL) 2024/1263 artikli 17 või 19 kohases nõukogu soovituses kehtestatud netokulude maksimaalsetest kasvumääradest endiselt kõrvale kalduda ja neid ületada, kuivõrd neid maksimaalseid kasvumäärasid ületavad netokulud on seotud kaitseotstarbelise varustuse tarneks enne 2028. aasta lõppu sõlmitud lepingutega ega ületa eespool nimetatud üldist ülemmäära;

4. kooskõlas määruse (EL) 2024/1263 artikli 22 lõikega 7 mitte kirjendada käesoleva soovituse alusel lubatud kõrvalekaldeid nõukogu kehtestatud netokulude maksimaalsetest kasvumääradest Saksamaa kontrollikontol deebetina;

5. Saksamaal selleks, et tagada lisakulutuste korrektne kirjendamine, esitada andmed tegelike ja kavandatud kaitsekulutuste (COFOGi jagu 02), sealhulgas kaitseinvesteeringute (COFOGi jagu 02 P.51) kogusummade ning COFOG-02 alt välja jäävatest SAFE-laenudest rahastatavate kulutuste kohta:

   a) aastate T-4, T-3, T-2 ja T-1 (aasta T on jooksev aasta) kohta komisjonile (Eurostatile) nõukogu määruse (EÜ) nr 479/2009 kohaselt esitatavas aruandluses;

   b) aastate 2021 kuni T (jooksev aasta) kohta määruse (EL) 2024/1263 artikli 11 lõike 1 ja artikli 15 ning artikli 21 lõike 1 kohaselt esitatavates riiklikes keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikavades ning iga-aastastes eduaruannetes;

   c) aastate T (jooksev aasta) ja T+1 kohta määruse (EL) nr 473/2013 kohaselt esitatavates eelarvekavades;

6. Saksamaal rakendada ettenähtud tähtaegadeks reformid ja investeeringud, mis on aluseks eelarve kohandamise perioodi pikendamisele seitsmele aastale, nagu on sätestatud käesoleva soovituse II lisas.

Luxembourg, 10. oktoober 2025

Nõukogu nimel

eesistuja

S. LOSE

I LISA

Netokulude maksimaalne kasvumäär

(nominaalsed aastased ja kumulatiivsed kasvumäärad)

Saksamaa

Aasta		2025	2026	2027	2028	2029
Kasvumäär (%)	Aastane	4,4	4,5	2,3	1,7	1,6
	Kumulatiivne (*)	4,4	9,0	11,5	13,3	15,2

(*) Kumulatiivsed kasvumäärad arvutatakse võrdluses baasaastaga 2024. Kumulatiivseid kasvumäärasid kasutatakse kontrollikontol, et teha iga-aastast järelkontrolli nõuete täitmise üle.

II LISA

Reformid ja investeeringud, mis on aluseks kohandamisperioodi pikendamisele seitsmele aastale

Reform/investeering	Peamine eesmärk	Põhietappide kirjeldus ja ajakava	Seirenäitaja(d)
Taristu ja kliimaneutraalsuse erifondi kasutuselevõtt (uus meede)	Määrata kindlaks finantsraamistik, et täita pakiline vajadus riigi taristusse suunatud avaliku sektori investeeringute järele	Pärast taristu ja kliimaneutraalsuse erifondi loomist võetakse vastu õigusaktid, milles kehtestatakse rahaliste vahendite kulutamise reeglid ja eelkõige investeeringute täiendavuse kriteerium. 1. etapp: 2025. aasta III kvartaliks võetakse vastu taristu ja kliimaneutraalsuse erifondi loomist käsitlevad seadused.	1. etapp: õigusaktide jõustumine
Teadusstipendium teadus- ja arendustegevuse toetamiseks (uus meede)	Tugevdada stimuleerivate fiskaalmeetmete kaudu ettevõtete teadus- ja arendustegevust	1. etapp: 2026. aasta I kvartaliks võetakse vastu seadus, millega laiendatakse maksubaasi ja teadusstipendiumi alusel rahastamiskõlblikke kulusid.	1. etapp: õigusaktide jõustumine
Halduskoormuse vähendamine (uus meede)	Vähendada ettevõtete, kodanike ja valitsusasutuste bürokraatiakoormust	Halduskoormuse vähendamise seadused hõlmavad ka parandusmeetmeid. 1. etapp: 2027. aasta IV kvartaliks võetakse vastu halduskoormuse vähendamist käsitlevad õigusaktid.	1. etapp: õigusaktide vastuvõtmine
Relvajõudude hankeid käsitleva seaduse lihtsustamine (uus meede)	Vähendada bürokraatiat ja võimaldada investeeringuid – föderaalsete relvajõudude hankeid käsitleva seaduse lihtsustamise teel	1. etapp: 2026. aasta II kvartaliks lihtsustakse relvajõudude hankeid käsitlevat seadust, laiendades lihtsustatud hankemenetluste ulatust ning kiirendades ja digitaliseerides menetlusi.	1. etapp: õigusaktide jõustumine
Hankeseaduse lihtsustamine (uus meede)	Vähendada bürokraatiat ja võimaldada investeeringuid – hankeseaduse lihtsustamise teel	1. etapp: 2026. aasta II kvartaliks lihtsustakse hankeseadust, laiendades lihtsustatud hankemenetluste ulatust ning kiirendades ja digitaliseerides menetlusi.	1. etapp: õigusaktide jõustumine
Pensioniikka jõudnute tööhõive hõlbustamine (uus meede)	Parandada tööjõupakkumist, kõrvaldades tegurid, mis pärsivad töötamise jätkamist pärast ametlikku pensioniikka jõudmist	1. etapp: 2026. aasta II kvartaliks kaotatakse vastavate õigusaktide muutmise teel endiste töötajatega töölepingu sõlmimise keeld, et hõlbustada pärast pensioniikka jõudmist ajutist tööturule naasmist.	1. etapp: õigusaktide jõustumine

Reform/investeering	Peamine eesmärk	Põhietappide kirjeldus ja ajakava	Seirenäitaja(d)
Digitaalne ühtne kontaktpunkt kvalifitseeritud kolmandate riikide kodanikele (uus meede)	Parandada tööjõupakkumist, soodustades kõrgelt kvalifitseeritud isikute rännet	1. etapp: 2029. aasta IV kvartaliks võetakse kasutusele keskne IT-platvorm välisriikide kutsetöötajatele.	1. etapp: avaliku elektroonilise IT-platvormi käimalükkamine
Ajutiselt riigis viibivate isikute töövõimaluste laiendamine (uus meede)	Parandada tööjõupakkumist, suurendades pagulaste osalemist tööturul	1. etapp: 2028. aasta IV kvartaliks lühendatakse pagulaste töötamise keelu kehtivusaega maksimaalselt kolmele kuule, muutes vastavaid õigusakte.	1. etapp: õigusaktide jõustumine
Tubakamaksu kohaldamise pikendamine (uus meede)	Kaitsta maksutulu ja tugevdada rahvatervise kaitset	1. etapp: 2026. aasta IV kvartaliks võetakse vastu tubamaksumudeli pikendamist käsitlev seadus.	1. etapp: õigusaktide jõustumine
Eluasemesse tehtavate investeeringute soodustamine (meede „Bau-Turbo“) (uus meede)	Suurendada eluasemesse tehtavaid investeeringuid, lihtsustades elamuehituse eeskirju	1. etapp: 2026. aasta I kvartaliks lihtsustatakse elamuehitust käsitlevaid õigusakte eeskirjadest ajutiste erandite tegemise, paindlikuma planeerimise, erieeskirjade pikendamise ja selgemate müratasemete suuniste kaudu.	1. etapp: õigusaktide jõustumine
Valitsuse toetatud riskikapitalifondi loomine (uus meede)	Parandada idufirmade juurdepääsu rahastamisele, kaasates kapitali institutsionaalsetelt investoritelt	1. etapp: 2026. aasta IV kvartaliks algatatakse institutsionaalsetelt investoritelt vahendite kogumine II kasvufondile, mille peamine investor on valitsus.	1. etapp: tehniline kirjeldus riskikapitalifondi kohta
Aruanne valitsuse toetuste kohta (uus meede)	Hõlbustada eelarvepoliitika kujundamist, näidates ära toetuste tõhususe ja tulemuslikkuse	1. etapp: 2025. aasta IV kvartaliks avaldatakse esimene föderaalseid toetusi käsitlev aruanne, milles analüüsitakse selliste toetatavate programmide mõju, milles järgitakse toetuspoliitika suuniseid. 2. etapp: 2027. aasta III kvartaliks avaldatakse teine föderaalseid toetusi käsitlev aruanne, milles analüüsitakse selliste toetatavate programmide mõju, milles järgitakse toetuspoliitika suuniseid.	1. etapp: esimese toetusi käsitleva aruande avaldamine. 2. etapp: teise toetusi käsitleva aruande avaldamine.

Reform/investeering	Peamine eesmärk	Põhietappide kirjeldus ja ajakava	Seirenäitaja(d)
Kulude läbivaatamine (uus meede)	Anda teavet eelarvepoliitika kujundamiseks, tehes kindlaks võimalikud kulude kokkuhoiu valdkonnad või viies praegused kulutused kooskõlla uute kuluprioriteetidega	Esimene kulude läbivaatamine (mis on rahandusministeeriumi 12. kulude läbivaatamine) käsitleb tulemuseelarvestamise parandamist. Vähemalt järgmised kaks kulude läbivaatamist käsitlevad olulisi poliitikavaldkondi, hõlmates olemasolevaid meetmeid, toetusprogramme ja kohustuslikke teenuseid, samuti kogu eelarve ulatuses kindlakstehtud valdkondadeüleseid teemasid. Kulude läbivaatamise järeldusi ja soovitusi kohaldatakse eelarve kavandamise protsessis. 1. etapp: avaldada 2025. aasta IV kvartaliks esimene kulude läbivaatamise aruanne. 2. etapp: avaldada 2028. aasta IV kvartaliks teine kulude läbivaatamise aruanne. 3. etapp: avaldada 2029. aasta IV kvartaliks kolmas kulude läbivaatamise aruanne. Hindamine toimub avaldamise ajal.	1. etapp: esimese kulude läbivaatamise aruande avaldamine. 2. etapp: teise kulude läbivaatamise aruande avaldamine. 3. etapp: kolmanda kulude läbivaatamise aruande avaldamine.
Maapõueenergiasse tehtavate investeeringute tingimuste parandamine (uus meede)	Kõrvaldada investeerimistõkked, lihtsustades maapõueenergiasse tehtavate investeeringute reguleerimist	1. etapp: lihtsustada 2026. aasta II kvartaliks lubade andmise menetlusi – maapõueenergia kasutuselevõtu kiirendamise seadusega.	1. etapp: õigusaktide jõustumine
Vesinikutehnoloogiasse tehtavate investeeringute tingimuste parandamine (uus meede)	Kõrvaldada investeerimistõkked, lihtsustades vesinikutehnoloogiasse tehtavate investeeringute reguleerimist	1. etapp: lihtsustada 2026. aasta III kvartaliks kavandamise ja lubade andmise menetlusi ning seotud hankemenetlusi – vesiniku kasutuselevõtu kiirendamise seadusega.	1. etapp: õigusaktide jõustumine
Föderaaltasandi ja liidumaade töörühm tõhusa avaliku halduse tagamiseks (taaste- ja vastupidavuskava reform 6.2.1)	Muuta valitsemine tõhusamaks, rohkem tulevikku suunatuks ja innovatsiooni-sõbralikumaks. Koordineerida föderaalse ja liidumaade tasandi kavandamis- ja loamenetlusi	Moodustatud on töörühm, kes avaldab aruandeid, mis sisaldavad soovitusi toetuste, kavandamise ja lubade andmise kohta. 1. etapp: koostada 2021. aasta II kvartaliks esimene soovitusi sisaldav eduaruanne. 2. etapp: koostada 2022. aasta II kvartaliks teine eduaruanne. 3. etapp: viia 2025. aasta I kvartaliks ellu vähemalt 80 % teises eduaruandes sisalduvatest meetmetest.	1. etapp: esimese eduaruande avaldamine. 2. etapp: teise eduaruande avaldamine. 3. etapp: vähemalt 80 % teises eduaruandes sisalduvate soovituste elluviimine (jälgitakse taaste- ja vastupidavusrahastu kaudu).

Reform/investeering	Peamine eesmärk	Põhietappide kirjeldus ja ajakava	Seirenäitaja(d)
Meretuuleenergia seadus (taaste- ja vastupidavuskava reform 7.1.5)	Luua tingimused avameretuulikute kiirendatud kasutuselevõtuks	1. etapp: vähendada 2023. aasta I kvartaliks tõkkeid taastuvenergia ja vajaliku võrgutaristu arendamisel, lihtsustades asjaomaste projektide kavandamise ja neile loa andmise menetlusi.	1. etapp: meretuuleenergia seaduse jõustumine (jälgitakse taaste- ja vastupidavusrahastu kaudu).